

АНОТАЦІЇ

Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б., Ратинський В. В. *Аналітика соціологічного-інформаційного розрізу економічних та воєнно-оборонних проблеми в Україні на сучасному етапі (Уніфікований публіцистичний матеріал сформовано на базі дискусійних заходів в об'єднаних територіальних громадах).* – С. 114.

У статті, на основі соціологічного аналізу громадської думки та існуючого досвіду роботи державних органів управління, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання, за участі громадських формувань виявлено окремі проблеми воєнно-оборонного характеру. Дано їм оцінку з позицій пересічного громадянина об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

Дослідження виконано шляхом опитування громадян про причини виникнення недоліків, та упущень як тактичного так і стратегічного характеру. На основі існуючого досвіду, запропоновано шляхи і засоби їх ліквідації. Вивчено передумови посилення відповідальності за кінцеві результати діяльності у цій сфері.

Вступ України в Європейську співдружність, у повоєнний період, обумовлює не лише успішність боротьби і у кінцевому результаті перемогу, а і розробку та впровадження засобів і механізмів активізації діяльності об'єднаних територіальних громад, суб'єктів господарювання у принципово нових умовах.

Встановлено, що за рахунок комплексного використання громадських, політичних, духовних чинників при внесенні в законодавство відповідних змін можна забезпечити підвищення ефективності реформ та попередити негативні явища що отримали розвиток у посттоталітарний період та у процесі війни.

Підвищення ефективності означених заходів пропонується за рахунок власне ідеологічно-виховних та інноваційно-управлінських важелів. Це є одним з напрямів не лише розвитку національної та регіональних традицій і культури, а і зміцнення економічної безпеки в державі, та стабільне функціонування національної економіки України, що власне і може зробити її конкурентоздатною в умовах світового суперництва та вступу до ЄС та НАТО.

Ключові слова: ОТГ, громадська думка, війна, оборона, управління, ідеологія, підприємства, стабільність, стратегія, тактика, ефективність, господарська діяльність, реформаційно-трансформаційне суспільство, Європейський Союз, НАТО.

Азьмук Н. А. *Трансформація ринку праці в умовах війни: виклики та стратегії відтворення робочої сили.* – С. 171.

Національна економіка зазнає значних втрат внаслідок російсько-української війни через руйнування підприємств, об'єктів інфраструктури, знищення сільськогосподарських господарств, блокування логістичних маршрутів. Підприємництво намагається знизити негативний вплив та прилаштуватися до нових умов діяльності, проте наслідки деструктивного впливу складно мінімізувати у воєнний час. Руйнування, втрати людського капіталу, зниження бізнес активності формують нові та заглиблюють наявні дисбаланси національного ринку праці. Метою статті є дослідження трансформації національного ринку праці під

впливом війни, змін у попиті й пропозиції, відтворенні робочої сили та визначення стратегічних напрямків її повоєнного відтворення.

У статті виявлено та охарактеризовано вектори трансформації національного ринку праці, визначено зміни його характеристик у воєнний період та окреслено основні дисбаланси. Вадами ринку праці у довоєнний період були: трудонадлишкова кон'юнктура, трудова міграція, освітній і кваліфікаційний розрив, неформальна зайнятість. За висхідним трендом розвивався цифровий сегмент ринку праці, який характеризувався активним зростанням, а сегмент ІТ послуг – браком фахівців. Деструктивний вплив війни загострив дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці, зумовив регіональні диспропорції та виявив скорочення попиту серед безробітних на отримання допомоги для заснування власного бізнесу, унеможливив повноцінне відтворення робочої сили.

Проведено аналіз відтворення робочої сили за видами рухів: природним, міграційним, соціальним, економічним та цифровим. Обґрунтовано доцільність викремлення цифрового руху відтворення робочої сили. Природний рух характеризується тривалим скороченням кількості робочої сили, віковим дисбалансом та старінням, що посилюється втратами людського капіталу у воєнний період. Міграційний рух в умовах війни відбувається за двома векторами: зовнішнім та внутрішнім, перший призвів до значного скорочення робочої сили, другий до перекосів на регіональних ринках праці. У соціальному русі акцентовано на негативній зміні професійного соціального та економічного соціального статусу робочої сили. Визначено, що війна ускладнює економічний рух відтворення робочої сили. Виявлено, що цифровий рух відтворення робочої сили відбувається за двома векторами: висхідним для працівників, які вимушено перейшли на цифрову форму зайнятості та низхідним для тих, хто до війни використовував цифрову зайнятість.

Визначено та обґрунтовано стратегічні пріоритети відтворення робочої сили у повоєнний період, зокрема: технологічне відновлення промисловості, зміцнення наукової складової економіки, реформування освітньої системи, активізація розвитку малого та середнього підприємництва.

Ключові слова: ринок праці; цифровий сегмент ринку праці; російсько-українська війна; відтворення робочої сили; рухи відтворення робочої сили; стратегічні пріоритети відтворення робочої сили.

Антонюк В. П. *Проблеми формування людського капіталу України в системі освіти та його ризики в реаліях війни.* – С. 161.

У статті обґрунтовано важливість розвитку та підвищення якості освіти для забезпечення формування людського капіталу. Аналіз системи освіти України здійснено в контексті виконання завдань Цілей сталого розвитку України до 2030 року. Виявлено недостатню відповідність показників-індикаторів для об'єктивної оцінки змін, що відбуваються у сфері шкільної, професійно-технічної та вищої освіти. Визначено проблеми розвитку освіти у 2016-2020 рр.: низький рівень охоплення дітей молодшого віку до-

шкільною освітою; недостатня якість освіти; слабе залучення до освіти дорослих; недостатній розвиток інклюзивної освіти. У той же час в системі освіти були певні досягнення та прогресивні зрушення, які спрямовані на більш якісний людський розвиток і формування людського капіталу. Розв'язана Росією війна принесла значні руйнування і втрати в системі освіти. Це перешкоджає виконанню завдань сталого розвитку щодо підвищення якості освіти та обмежує можливості формування людського капіталу України. Необхідний глибокий аналіз проблем освіти, обумовлених війною, та пошук нових шляхів їх вирішення з урахуванням досвіду країн, що пройшли через таке випробування.

Ключові слова: людський капітал, система освіти, якість освіти, Цілі сталого розвитку, війна, втрати від війни в системі освіти.

Бойченко М. В. *Управління ланцюгами поставок у повоєнний період.* — С. 148.

Війна та пов'язані з нею внутрішньоукраїнські та зовнішньоекономічні реалії негативно вплинули не тільки на саму логістичну систему країни, але в першу чергу на ланцюги поставок. За 2,5 місяці втрачено 6,3 тис. км головних колій, пошкоджено 23573 км автодоріг та 289 автомобільних і 41 залізничного мостів. Країна змушена оперативним перебудувати логістичну систему.

В плані економічного відновлення України одним із найголовніших завдань визначено налагодження логістики у західному напрямку. А план ЄС повоєнного відновлення України передбачає відбудову всієї інфраструктури, в тому числі логістичної, за найновішими стандартами та європейською політикою.

Для визначення оптимальної стратегії управління ланцюгами поставок в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення було проаналізовано найкращі стратегії 2021 року — другого року пандемійних обмежень. Обґрунтовано, що найбільш оптимальною стратегією управління ланцюгами поставок в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення буде стратегія діджиталізації. Детально розглянуто процес управління ланцюгами поставок, запропоновано напрями реалізації системи управління ланцюгами поставок.

Доведено, що впровадження новітніх принципів управління ланцюгами поставок відповідно до проаналізованих сучасних тенденцій її розвитку дозволить відбудувати логістичну інфраструктуру на такому рівні, що це не тільки дозволить оптимально трансформувати логістичну систему країни, а й стане однією із складових максимальної інтеграції України з ЄС.

Ключові слова: ланцюги поставок, повоєнний період, логістична система, стратегія управління, тенденції розвитку.

Бородіна О. А., Ляшенко В. І. *Повоєнне відновлення економіки: світовий досвід та спроба його адаптації для України.* — С. 121.

Дослідження статті присвячено теоретичному аналізу досвіду країн світу у впровадженні програм повоєнного відновлення економіки. Історична компонента розглядається у двох напрямках — як розвиток повоєнної Європи, так і програми міжнародної допомоги азіатським країнам — Японії, Кореї, Сінгапуру тощо.

Актуалізовано сучасний стан економіки України, виділено внутрішні та зовнішні виклики, запропоновано систематизовані етапи процесу повоєнного відновлення національної економіки.

Виділено потенційно можливі фінансові та інституціональні питання ресурсів і координуючих структур для відновлення економіки України. З огляду на унікальні умови геополітичного та соціально-економічного характеру, в яких опинилася наша держава з початку воєнного конфлікту, констатовано необхідність безумовної та безпосередньої участі України у підготовці та впровадженні міжнародних заходів з відновлення економіки.

Проведено широкий ретроспективний порівняльний аналіз програм міжнародної допомоги країнам Європи (План Маршалла), Франції та Великобританії, Ірландії, а також, Японії (План Доджа), програми повоєнного відновлення Кореї, Сінгапуру, Гонконгу.

Окреслено ключові фактори успіху аналізованих країн у досягненні ними бурхливого економічного успіху, констатована їх часткова секторальна тотожність із наявними умовами в Україні.

Доведено, що трафарет створення нової національної моделі відновлення економіки має бути комплексним та містити найкращі для адаптації зразки закордонних прикладів. Рекомендовано авторський систематизований перелік принципів впровадження програм міжнародної допомоги, що будуть ефективні для повоєнної економіки України. На основі них сформульовано та деталізовано перелік напрямів відновлення економіки України з урахуванням етапів та міжнародного досвіду.

Ключові слова: повоєнний розвиток, досвід міжнародної допомоги, План Маршалла, План Доджа, «Азіатські економічні тигри», напрями відновлення економіки.

Васюренко О. В., Дяченко В. С., Дяченко Н. П., Задояний А. Г., Слободян В. Р. *Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності.* — С. 9.

Стаття присвячена дослідженню основних положень запровадження медіації як альтернативного механізму вирішення спорів щодо прав інтелектуальної власності в Україні. Здійснено огляд наукових підходів до визначення поняття «медіація» та ефективності її застосування в сучасних умовах. Визначено категорії медіації та види вирішення спорів за допомогою медіаторів у сфері інтелектуальної власності в Україні. Досліджено сучасний стан правового забезпечення медіації в національному законодавстві. Наголошено, що для активізації процесів впровадження в Україні механізмів медіації у сфері інтелектуальної власності необхідно забезпечити підготовку відповідних спеціалістів, які мають професійні знання у сфері інтелектуальної власності. Наголошується, що проведення тренінгів та короткострокових семінарів сприятиме підвищенню правової освіти та професіоналізму медіаторів.

Ключові слова: медіація, медіатор, сфера інтелектуальної власності.

Вишневський О. С. *Смарт-спеціалізація з позицій провідних шкіл економічної теорії.* — С. 3.

Спрямованість на смарт-спеціалізацію є ключовим елементом стратегування регіонального розвитку в Україні, що, наприклад, відображається у Державній

стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Але порівняльний аналіз окремих показників економічного розвитку ЄС, США та Китаю свідчить, що сама по собі «смарт-спеціалізація» не є конкурентною перевагою в глобальному масштабі. Разом з тим дослідниками відмічається наявність відставання теорії від практики стратегування на засадах смарт-спеціалізації. Хоча теоретичні питання, пов'язані із смарт-спеціалізацією, також не оминаються увагою з боку науковців, безпосереднє осмислення процесів смарт-спеціалізації з позицій конкретних шкіл економічної теорії проводиться вкрай обмежено. Тому, метою дослідження є редукція сутності поняття «смарт-спеціалізація» з позицій провідних шкіл економічної теорії.

Для аналізу обрано класифікацію, за якою виділяються 9 шкіл економічної теорії: (1) класична, (2) неокласична, (3) марксистська, (4) девелопменталістська, (5) австрійська, (6) шумпетеріанська, (7) кейнсіанська, (8) інституційна, (9) бехевіористська (поведінкова).

З дев'яти розглянутих провідних шкіл економічної теорії, майже половина шкіл (класична, девелопменталістська, шумпетеріанська та інституційна) суттєво вплинули на формування сутності смарт-спеціалізації. Помірний вплив смарт-спеціалізація зазнала від неокласичної, марксистської та кейнсіанської шкіл. Австрійська та поведінкова характеризуються незначним впливом на смарт-спеціалізацію. Таким чином, смарт-спеціалізація в суттєвому чи помірному ступені відповідає окремим положенням 7 з 9 провідних шкіл економічної теорії, розглянутих в цьому дослідженні. Тобто смарт-спеціалізація синтезує положення різних шкіл економічної теорії.

З цього випливає дві альтернативи: або концепт смарт-спеціалізації – це «конструктивний» інструмент поєднання «кращих» практик різних шкіл економічної теорії, або це екліктичне поєднання сутностей, що принципово не об'єднуються. Однозначне вирішення цієї дилеми можливо у практичній площині у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: смарт-спеціалізація, школи економічної теорії, визначення, редукція.

Грещук Г. І. *Нормативно-правове регулювання сталого використання земель сільськогосподарського призначення.* – С. 26.

Реформування земельних відносин у сільськогосподарському виробництві визнано ключовим завданням аграрної реформи. У зв'язку з цим трансформація земельних відносин належить до найважливіших напрямів реалізації державної аграрної політики. Це стосується удосконалення законодавства, яке регулює питання сталого використання земель сільськогосподарського призначення.

У статті надано пропозиції, реалізація яких сприятиме вдосконаленню правового регулювання сталого використання земель сільськогосподарського призначення в Україні.

Ключові слова: національна економіка, агропромисловий комплекс, земельні реформи, земельні відносини, землі сільськогосподарського призначення, сталие використання, правове регулювання, нормативно-правове забезпечення, правовий режим, сталий розвиток.

Григорак М. Ю., Воловик О. І., Цапенко О. А. *Трансформація професійних компетентностей логістів під впливом пандемічних і військових обмежень та їх розвиток в умовах відновлювальної економіки.* – С. 153.

Проаналізовано світові та національні тренди розвитку ринку логістичних послуг, а також вплив пандемічних та військових операцій на стійкість ланцюгів постачання та характер праці логістичного персоналу. Зроблено висновок про появу нових закономірностей, що, з одного боку, пов'язані із ускладненням логістичних завдань в умовах невизначеності та підвищених ризиків товарного руху, а з іншого – активним використанням цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують видимість, прозорість, безпеку як глобальних, так і регіональних ланцюгів постачання. Доведено, що найбільші зміни відбулися в організації праці логістичного персоналу, що передбачає поєднання офісної та дистанційної роботи. Як наслідок, змінюються організаційні структури логістичних компаній шляхом зміщення акцентів від виконання певної функції (ролі) в ієрархії управління, до набору спеціалізованих критичних навичок, які задовольняють конкретні бізнес-потреби і дозволяють швидко адаптуватися до змін в ланцюгах постачання. Визначено сукупність компетентностей фахівців з логістики та сформульовано гіпотези про їх значимість в умовах пандемічних та військових обмежень. Доведення гіпотез засвідчило, що при всіх трьох рівнях значущості (1%, 5%, 10%) спостерігається зростання пропорції частотного розподілу ознаки на вимоги, що висуваються роботодавцями до досвіду роботи, володіння іноземною мовою та спектром надпрофесійних навичок. Одночасно зменшується роль вищої освіти, що пояснюється широким спектром програм неформальної освіти.

В цілому, виявлені новітні тренди розвитку логістики та управління ланцюгами постачання, зміни в логістичних процесах і характері праці логістичного персоналу, сукупність критичних компетентностей фахівців, що здатні вирішувати складні логістичні завдання в умовах невизначеності та підвищеного ризику, матимуть велике значення для логістичного забезпечення процесів модернізації та відновлення національної економіки після завершення війни. Нові цифрові технології, що активно використовуються вітчизняними логістичними компаніями для автоматизації складських і транспортних процесів, їх моніторингу та відстежування в режимі реального часу, будуть активно затребувані в розвитку логістичної інфраструктури, формуванні логістичних кластерів та логістичних парків.

Ключові слова: пандемічні обмеження, військові дії, відновлення економіки, ринок праці, логістичні кластери, логістичні парки, інформаційно-комунікаційні технології, гіпотеза.

Жмай О. В., Мозгальова М. Ю. *Диференціація мотивації персоналу в контексті теорії поколінь.* – С. 94.

Головним завданням сьогодення є підбір та мотивація персоналу, визначення основних напрямків її удосконалення, що дозволяє управлінцям залучати, керувати персоналом та досягати поставлених цілей організації та позитивного економічного результату. Відмінності між поколіннями часто стають причиною виникнення конфліктів між співробітниками. Ме-

неджери повинні усвідомлювати й враховувати відмінності між поколіннями при виконанні своїх функцій. З цією метою систематизовано рекомендації щодо трансформації HR-процесів із урахуванням цінностей, інтересів та потреб трьох поколінь, що сьогодні переважають на українському ринку праці та зовсім нового покоління Alpha, яке тільки починає формуватися. Вмотивовані працівники, особисті цілі яких збігаються з цілями підприємства, працюватимуть із максимальною продуктивністю, що сприятиме збільшенню прибутковості підприємства. Внаслідок аналізу основних цінностей та характерних особливостей чотирьох поколінь сформульовані рекомендації щодо регулювання соціально-економічної ефективності діяльності персоналу із виокремленням груп працівників за критерієм приналежності до певного покоління, сформувати кожному із членів команди сукупність завдань відповідно до його особливостей.

Ключові слова: теорія поколінь; управління персоналом; покоління X; покоління Y; покоління Z; покоління Альфа; цінності; мотивація; методи управління; менеджмент.

Завербний А. С., Пушак Я. Я. *Проблеми і потенційні можливості розвитку IT-сфери в Україні за умов активізування процесів інтегрування до міжнародного ринку: управлінський аспект.* — С. 110.

Стаття присвячена проблемам, потенційним можливостям розвитку IT-сфери в Україні за умов активізування процесів інтегрування до міжнародного ринку. Проаналізовано тенденції кількості суб'єктів господарювання IT-сфери за останні роки. Стаття містить характеристику тенденцій розвитку та інституціональних суб'єктів регулювання світового IT-ринку за управлінськими рівнями. Проаналізовано стратегічні напрямки розвитку національного IT-ринку, що мають логічно узгоджуватися із головними сферами економіки.

Ключові слова: інформація, IT-сфера, цифровізація, інформаційні технології, інтегрування, міжнародний ринок, управління.

Задорожний Г. В. *Уном людяності як безмежний таємничий потенціал господарюючої особистості та онтологічна засада перемоги у загарбницькій війні.* — С. 188.

Розкрито чотири причини актуалізації питання про сутність особистості. Вони досить наглядно свідчать про збочений погляд на сутність цілісного світу, на те, що людина до сих пір не пізнала свою істинну єдину трипостасну — духовно-біо-соціальну природу й не розгадала змісту свого головного архетипу — свободи-відповідальності. Поверхнево-наукові діалектично-вигадані антилюдяні постулати сприяли умертвленню живих процесів, коли вони піддавалися напівсвідомому науковому оскопленню, яке антисутнісним чином змінювало свідомість і світосприйняття, не допускали висхідного розуміння того, що саме цілісна особистість є базовим свободо-відповідальним творчим суб'єктом усіх цілісних господарських трансформацій у життєствердному форматі любові та людяності. Війна відбувається й знаменує те, що людина не знає і не дотримується своєї духовної іпостасі. Идеологія як інструмент формування відповідної поверхневої свідомості завжди є суспільною формою насилля-заперечення істинного духовного світу, істинних ду-

ховних цінностей і мотивів цілісної життєдіяльності. Формування наукового бездуховного світського світогляду — гуманізму неминуче породжувала антилюдяність, а війни ставали життєвбивчою розв'язкою світоглядних протилюдських катаклізмів, які все накопичувалися. Помутніння людської свідомості, коли ідея Бога перетворилася у дискурс безлюдності, а людина почала себе величати свавільним творцем і відчувати майже вседержителем, бачити себе абсолютним владодержителем. Коли світська влада стала засліплювати все божественне і людяне, була розв'язана нищівна антилюдяна війна. Вона стала кульмінацією безбожного розлюднення, ситуацією реалізації крайньої форми панування рашистського суспільства над особистістю.

Ключові слова: духовно-біо-соціальна природа людини; свобода-відповідальність; особистість, уном людяності; бездуховний гуманізм; війна; розлюднення.

Задорожний Г. В., Задорожна О. Г. *Триалектичні засади нової парадигми господарствобачення: уноміка, трансперсональна психологія і духовно-моральнісна глобалістика.* — С. 218.

Нові методологічні напрацювання в галузі господарствобачення в останнє десятиліття засновані на досягненні та розгортанні основних принципів постнекласичної науки, яка прагне пізнання цілісних людини та господарства, реальності в цілому, де механіко-матеріалістичний підхід з його основним методом матеріалістичної діалектики довів неможливість розуміння цілісності світу. Тому нині надзвичайно актуалізується дослідження духовного світу людини, її духу та свідомості.

Формат людинорозмірності, цілісності та універсальності виводить дослідника за межі суто економічного підходу і вводить його у господарську систему координат мислення, де господарство розуміється як вся цілісна сфера життєвідправлення людини. Економіка в цій сфері є лише обслуговуючою підсистемою, пов'язаною з товарно-грошовими, купле-продажними відносинами. Уноміка постала новою інтегральною наукою про людяність та її розгортання в господарстві. Визнання гіпотези про єдину трипостасну — духовно-біо-соціальну природу людини як аксіому нової соціальної науки відкриває можливість розуміння того, що і гіпотеза про уном людяності, яку обґрунтували саме українські вчені-економісти, найближчим часом стане аксіомою нової постнекласичної людиномірної науки. Це сприятиме осмисленню суті антикризових трансформацій, зможе задати головний вектор сотеріологічності необхідних практичних соціально-економічних, господарських реформ на благо людяної людини.

Ключові слова: триалектика, нова парадигма господарствобачення, духовно-біо-соціальна природа людини, людинорозмірність, уном, людяність, уноміка.

Захарченко В. І., Онешко С. В. *Уточнення процесу формалізації для моделей економічної динаміки при дослідженні розвитку організаційно-технологічних систем.* — С. 57.

У статті проведено обґрунтування створення і практичного розвитку організаційно-технологічних систем у високотехнологічному виробництві на основі магістральної теорії та рішення задач лінійного програмування. Основною проблемою при використанні моделей економічної динаміки при створенні такого

типу систем є велика розмірність виникаючих оптимізаційних задач, що перешкоджає безпосередньому використанню відомих обчислювальних процедур рішення задач лінійного програмування. Для цього розглянуто екстремальну задачу для безпосереднього динамічного аналізу моделі Леонтьєва з використанням стандартної задачі лінійного програмування. При цьому не слід забувати про проблему визначення цільового функціоналу, вибір якого попереджає вибір оптимальної траєкторії розвитку системи, що моделюється. У зв'язку з вказаними труднощами визначається потреба до якісних методів дослідження оптимальних траєкторій для отримання теоретичних висновків для прийняття науково обгрунтованих планових рішень. Теореми про магістралі описують якості інваріантності оптимальних траєкторій екстремальних динамічних задач по відношенню до призначення цільового функціоналу та до вибору саме оптимальної траєкторії. Проведені теоретичні узагальнення магістральної теорії Самуельсона було використано у консалтинговому проєкті з передпланових досліджень впровадження організаційно-технологічної системи з випуску високотехнологічної продукції на машинобудівному підприємстві.

Ключові слова: система, технологія, теорія, магістраль, модель, траєкторія, програмування, функціонал, вектор, функція, матриця.

Іванов С. В., Осадча Н. В., Затишняк В. В. *Стратегічні напрями розвитку трудового потенціалу у відповідності до вимог роботодавців в умовах відновлення економіки Дніпропетровської області.* – С. 135.

У статті проаналізовано стан трудового потенціалу та запропоновано рекомендації щодо зміни стратегічних напрямків його розвитку у відповідності до потреб роботодавців. Досліджено потреби роботодавців Дніпропетровської області у робітничих кадрах та можливості підготовки їх закладами П(ПТ)О. У дослідженні визначено основну проблематику розвитку ринку праці області. Для забезпечення розвитку трудового потенціалу необхідно внести зміни у стратегії розвитку територій, які б допомогли ключовим стейкхолдерам чітко формулювати інструменти та напрями розвитку потенціалу та забезпечувати підтримку ефективного діалогу.

Ключові слова: трудовий потенціал, розвиток економіки регіону, ефективний діалог, інвестиційна привабливість, стратегії розвитку.

Лещенко Г. А., Бондар Ю. А., Кирстя А. В. *Соціально-економічний розвиток науково-дослідної діяльності закладів вищої освіти.* – С. 87.

У статті досліджено соціально-економічні перетворення, які неоднозначно вплинули на становлення та розвиток системи закладів вищої освіти в Україні. Підтверджено, що позитивними є тенденції щодо розвитку закладів вищої освіти та розширення їх академічної свободи, реформування державного управління, впровадження нових форм навчання, модернізації спеціальностей та зростання чисельності осіб із вищою освітою.

Визначено, що відповідно до потреб розвитку економіки та суспільства вища освіта, а також науково-дослідницька діяльність має забезпечити підготовку фахівця для відповідної сфери національного господарства, здатного до адаптації, креативного та

критичного мислення, генерування нових ідей та дій в новій ситуації. Тобто вищій освіті відводиться роль ключового чинника у створенні передумов забезпечення конкурентоспроможності національної економіки. Для цього сама вища освіта має стати привабливою та конкурентоспроможною не лише на національному, а й на світовому ринку освітніх послуг.

Досліджено питання організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти як основного із компонентів професійної характеристики майбутнього фахівця, розкрито сутність та значення поняття «науково-дослідна робота роботи здобувачів вищої освіти». Проаналізовано рівень організації науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти в країні. Слід зазначити, що головне в організації науково-дослідницької роботи – це озброєння здобувачів вищої освіти методиками наукових досліджень. Найбільш поширеними методами є теоретичний аналіз методичної та спеціальної літератури, спостереження, експеримент.

Доведено, що наукові дослідження мають виняткове значення для розвитку усіх стратегічних напрямків закладів вищої освіти: забезпечення якісної підготовки фахівців, поглиблення міжнародної освітньої та наукової діяльності, удосконалення системи підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів, розвитку інноваційної діяльності. Таким чином, чітка організація науково-дослідної роботи у навчальному процесі закладів вищої освіти сприяє поглибленню завоювання здобувачами вищої освіти фахових навчальних дисциплін, дозволяє в повній мірі проявити свою індивідуальність, сформувати власну думку щодо проблем сучасності.

Ключові слова: вища освіта, управління науково-дослідницькою роботою, здобувачі вищої освіти, стратегія розвитку, наукова діяльність, економічний розвиток.

Новак І. М. *Захист зайнятості в умовах воєнного стану.* – С. 205.

Метою статті є аналіз інструментів державної політики підтримки зайнятості в умовах воєнного стану та розробка пропозицій щодо їх удосконалення. Методи дослідження: діалектичний, абстрактно-логічний, індукції та дедукції, аналізу й синтезу, аналогії та порівнянь, системного, комплексного і контент-аналізу. Проаналізовано інструменти державної політики підтримки підприємств в умовах воєнного стану, зокрема щодо спрощення регулювання трудових відносин шляхом призупинення дії трудового договору. Доведено, що це створює умови для легалізації прихованого безробіття та обмежує доступ працівників до допомоги в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. Показано аналогічність впливу на ринок праці чинників пандемії COVID-19 та воєнного стану. На основі аналізу міжнародного досвіду збереження робочих місць під час пандемії COVID-19, запропоновано шляхи удосконалення трудового законодавства для компенсації наслідків призупинення дії трудового договору в умовах воєнного стану.

Ключові слова: захист зайнятості, воєнний стан, призупинення дії трудового договору, трудове законодавство, трудові відносини, приховане безробіття, пандемія COVID-19.

Островецький В. І. *Управління підземними водами в Україні: тенденції, напрями розвитку та удосконалення.* – С. 15.

У статті розглядаються окремі аспекти управління підземними водами, в Україні в тому числі. Зокрема, висвітлюються теоретичні засади та прикладні аспекти управління підземними водами, а також основи чинники, що призводять до ускладнень та погіршення стану підземних вод. Аналізується світовий досвід вирішення цих проблем. Нераціональна та неконтрольована експлуатація підземних вод детермінує низку проблем, як то дефіцит води та виснаження запасів підземних вод унаслідок їх інтенсивного видобутку, залежність від ґрунтових вод екосистем і забруднення навколишнього середовища, у тому числі твердими побутовими відходами (пластик, поліетилен тощо), токсичними речовинами і патогенними організмами. За результатами дослідження пропонується знизити норматив щодо обов'язкового звітування водокористувачами, а також сприяти розширенню охоплення системою магістрального водопостачання та водовідведення максимальної кількості населених пунктів у найкоротші терміни, що дозволить покращити управління підземними водами в Україні.

Ключові слова: підземні води, водоносний горизонт, водовідведення та водопостачання, колодязь, свердловина, насос, санітарні норми, рентна плата за воду.

Падерін І. Д., Горященко Ю. Г. *Концептуально-методичні засади оцінювання інноваційного розвитку соціально-економічних систем.* – С. 78.

Інформаційно-методичне забезпечення оцінювання інноваційного розвитку держави, регіонів та підприємств потребує удосконалення та новітніх теоретико-методологічних напрацювань. Основним завданням даного дослідження є розробка методу обчислення інтегрального показника рівня інноваційного розвитку на шаблі екзогенної системи управління інноваційним процесом з метою виявлення стану і тенденцій інноваційного розвитку України. Проведено факторний аналіз показників, що характеризують інноваційний розвиток держави за період 2010–2019 рр., за допомогою методу модифікованої головної компоненти побудовано узагальнюючий показник. Уперше запропоновано інтегрований показник – рівень інноваційного розвитку соціально-економічних систем (держави, регіонів). Розроблено метод обчислення інтегрального показника рівня інноваційного розвитку України, що включає інституційно-соціальну, економічну, наукову, інформаційно-освітню та фінансову складові інноваційного розвитку.

Ключові слова: інноваційний розвиток, факторний аналіз, рівень інноваційного розвитку, підприємства, оцінка, методика, уніфікований показник, потенціал.

Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Кравчук Н. М. *Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства.* – С. 64.

Статтю присвячено опрацюванню останніх досліджень, присвячених механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Метою статті є теоретичне обґрунтування складових механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. У дослідженні теоретичних аспектів механізму забезпечення

економічної безпеки підприємства були застосовані наступні методи: узагальнення, систематизації, діалектичний й абстрактно-логічний; при проведенні аналітичного дослідження щодо класифікації загроз економічної безпеки підприємства були застосовані методи групування, аналізу та синтезу, графічний та економіко-статистичний. Для обґрунтування складових механізму забезпечення економічної безпеки підприємства було застосовано абстрактно-логічний метод. Для визначення процесу забезпечення відповідного рівня економічної безпеки підприємства використано системний підхід.

Проаналізовано історію становлення та розвитку концепції, узагальнено підходи різних авторів до визначення поняття економічної безпеки підприємства, представлено авторське трактування економічної безпеки підприємства. Обґрунтовано, що ключовим методологічним інструментом при реалізації процесу забезпечення відповідного рівня економічної безпеки підприємства є системний підхід, який виступає домінуючим при формуванні механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Розглянуто підходи авторів до сутності механізму забезпечення економічної безпеки та визначено авторське трактування даного поняття. Зазначено, що механізм забезпечення економічної безпеки підприємства – це структурно взаємопов'язана сукупність заходів і способів, що підсилюють вплив на фактори, від стану яких залежить результативність економічної безпеки. Розкрито елементи механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.

Обґрунтовано, що подання механізму забезпечення економічної безпеки підприємства формується на основі наукових підходів і принципів з використанням фундаментальних і прикладних теорій, констатує множинність його елементів та доводить складність процесу забезпечення безпеки. Це дозволило визначити напрям подальших досліджень, який пропонується спрямувати на вибір конкретних інструментів оцінки ефективності механізму в залежності від умов функціонування підприємства, стадії розгортання кризового процесу та ресурсного потенціалу підприємства.

Ключові слова: ризик, підприємство, механізм, безпека, економічна безпека, забезпечення.

Прокопишин О. С., Трушкіна Н. В., Сербіна Т. В. *Щодо організації зовнішньоекономічної логістичної діяльності аграрних підприємств в умовах війни.* – С. 209.

Аграрний сектор є драйвером і «точкою зростання» національної економіки України. Сільське господарство формує у деяких регіонах у середньому 16% валової доданої вартості та відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки. Однак сучасні умови воєнного стану в Україні призвели до проблем організації логістичної діяльності підприємств агропромислового комплексу унаслідок невиконання умов контрактів; появи ризиків зриву посівної кампанії; зменшення фінальних показників врожаю та рівня продовольчої безпеки; зниження обсягів експортних поставок сільськогосподарської продукції; порушення ланцюгів постачання продовольства; відсутності належного фінансування та об'єктів логістичної інфраструктури; недостатньо ефективного використання інструментарію маркетингового менеджменту і мережевого підходу в процесі розподілу агропродукції до кін-

цевого споживача; збільшення трансакційних витрат тощо.

Тому мета даної статті полягає у дослідженні сучасних викликів, загроз, тенденцій і бар'єрів при організації міжнародної логістичної діяльності аграрних підприємств в умовах війни.

У статті теоретично узагальнено й систематизовано концептуальні підходи до визначення економічної суті понять «зовнішньоекономічна діяльність» і «міжнародна логістика».

Виконано статистичний аналіз основних показників розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу України у довоєнний період. Виявлено бар'єри, які гальмують ефективну організацію міжнародної логістичної діяльності аграрних підприємств у воєнний час.

Запропоновано пріоритетні напрями усунення існуючих бар'єрів, що перешкоджають організації зовнішньоекономічної логістичної діяльності, суть яких полягає в активізації мережевої взаємодії та партнерських взаємовідносин на основі створення агрокласстерних структур; об'єднання дрібним фермерських господарств для належного виконання контрактів, а також спільної діяльності в аграрній сфері двох або більше компаній і різних груп стейкхолдерів для досягнення загальної мети і синергетичного ефекту.

Ключові слова: національна економіка, агропромисловий комплекс, аграрні підприємства, логістична діяльність, зовнішньоекономічна діяльність, структура зовнішньої торгівлі, міжнародна логістика, експортно-імпорتنі операції, інвестиції зовнішньоекономічної діяльності, загрози, виклики, бар'єри, логістичні проблеми, управління взаємовідносинами зі споживачами, маркетинговий менеджмент, логістичний менеджмент.

Рогоза М. Є., Петрова І. П. *Сталий розвиток на рівні промислових районів: проектний підхід стратегування.* – С. 49.

Стаття присвячена дослідженню методологічних підходів управління проектами при вирішенні проблем розробки науково-теоретичних підходів обґрунтування застосування проектного підходу як необхідного та ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України. **Методика дослідження.** При проведенні досліджень використано підходи загальнонаукових методів досліджень, аналізу, прогнозування і проектного управління, методику визначення критеріїв та кількісної оцінки процесів та стадій індустріальної, постіндустріальної та неоіндустріальної їх модернізації. **Результати.** Досліджено проблеми розробки науково-теоретичних підходів формування та обґрунтування застосування проектного підходу як необхідного та ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України. Концептуально обґрунтовано застосування проектного підходу як методологічного інструменту реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України. Визначено, що управління проектами і програмами може використовуватись в управлінні тематикою проектів пов'язаних із сталим розвитком промислових районів. **Практична**

значущість результатів дослідження. Розроблені концептуальні підходи використання проектного підходу у формуванні стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів на основі виконання організаційних, наукових та прикладних аспектів проектного управління можуть бути використані у проектах (проектних програмах) переходу до сталого розвитку регіонів із орієнтацією на забезпечення умов, які дозволять регіону мати необхідні ресурси для забезпечення гідних умов життя населення та підвищення конкурентоспроможності економіки.

Ключові слова: проект, проектний підхід, управління, сталий розвиток промислових регіонів, стратегування, стратегії сталого розвитку, стратегічні цілі.

Столяров В. Ф. *Композиційне планування відновлення соціально-економічного розвитку на різних рівнях державотворення.* – С. 193.

В статті представлені результати узагальнення авторського досвіду використання процесів і процедур, методологічних положень і методів композиційного планування в адміністративно-командній системі управління та розробки методичних положень композиційного моніторингу індикаторів регіонального людського розвитку в ринковій економіці.

Визначені проблемні питання формування Стратегічних планів діяльності Мінекономіки України на 2020-2024 рр. та на 2022-2024 рр. та управлінські промахи щодо скасування інформаційно-методичного забезпечення узгодженої взаємодії центральних, регіональних і місцевих органів влади, а також національного ранжування регіонального людського розвитку.

Розглянута практика використання методів композиції і декомпозиції в організаційно-економічній постановці задач планування в умовах створення АСУ різних рівнів вугільної промисловості України.

Розкрито сутність принципово нового післявоєнного державотворення України в системі відповідних принципів і ознак. Спроектований порядок застосування принципів і ознак системи композиційного моніторингу регіонального людського розвитку. Наведені приклади використання структурно-відтворювального підходу композиційного планування для підготовки і експертної оцінки проектів загальнодержавних рівень стосовно вугільної промисловості України.

Обґрунтовані пропозиції щодо визначення в державному секторі як базису національної економіки суб'єктів господарювання різних форм власності та стосовно відновлення випуску статистичних бюлетенів "Регіональний людський розвиток" за 2018-2022 рр., які формуються на основі Методики виміру людського розвитку в регіонах України 2012 року.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, композиційне планування, композиційний моніторинг, структурно-відтворювальний підхід, державність, принципи і ознаки нового державотворення, АСУ вугільної промисловості.

Столярова В. В. *Системне стратегічне планування і бюджетування людиноцентричного соціально-економічного розвитку держави і регіонів (інституалізація бюджетного федералізму унітарної держави).* – С. 32.

У статті в порядку постановки і обговорення обґрунтовано методологічний підхід до стратегічного планового бюджетного забезпечення завдань і заходів

людиноцентриського, орієнтованого на людину, соціально-економічного розвитку держави і регіонів.

З використанням гармонійних пропорцій «Золотого перетину» (як еталонних) визначено межі бюджетного централізму з бюджетним федералізмом та масштаб зони соціального діалогу центральних і регіональних органів влади при бюджетному плануванні фінансового забезпечення завдань і заходів стратегічного соціально-економічного розвитку держави і регіонів.

Наведені визначення сутності і змісту людиноцентриського соціально-економічного розвитку та планового бюджетування стратегічних завдань і тактичних заходів державного управління національним господарством в умовах зовнішньо нав'язаного вільного

Ключові слова: системне стратегічне планування і бюджетування, бюджетні повноваження, фінансове забезпечення, людиноцентриський соціально-економічний розвиток, інституалізація унітарної держави, бюджетний централізм і бюджетний федералізм, гармонійні пропорції «Золотого перетину».

Сухачова О. О. *Галузеві особливості розробки та прийняття управлінських рішень на підприємствах сфери зв'язку України.* — С. 70.

Узагальнено теоретичні основи розробки та прийняття управлінських рішень підприємствами сфери зв'язку. Розглянуто науковий доробок щодо змісту понятійного апарату «управлінське рішення». Систематизовано практичні здобутки процесу розробки та прийняття управлінських рішень з урахуванням особливостей діяльності підприємств даної сфери. З цих позицій запропоновано трактувати сутність і результат управлінського рішення підприємств, яке ґрунтується на виборі альтернативного варіанту і спрямоване на подолання проблемної ситуації на основі комплексного управління з урахуванням особливостей функціонування підприємства зв'язку. Такий підхід допоможе ефективно управляти та розширювати можливості комунікаційних компаній.

Розглянуто принципи діяльності підприємств зв'язку та визначено напрями та шляхи подальшого розвитку підприємств зв'язку з урахуванням особливостей їх діяльності. Доведено доцільність процесу розробки та управлінських рішень телекомунікаційних компаній.

Визначено, що для комплексної оцінки управлінських рішень доцільно враховувати окремі види ефектів. Для підприємств зв'язку найбільш суттєвими є технічний, ресурсний, економічний та соціально-екологічний ефекти.

Обґрунтовано особливості розвитку та управлінських рішень телекомунікаційних компаній, одним з яких є прийняття високотехнологічних рішень, спрямованих на постійне вдосконалення телекомунікаційних компаній, що визначає їх стратегічну діяльність з метою досягнення максимального рівня їх розвитку. Визначено, що їх інформаційне забезпечення є дуже важливим для прийняття ефективних рішень. Процес розробки та прийняття рішень є, по суті, інформаційним процесом, заснованим на обробці формалізованої та неформальної інформації, різноманітних даних і знань. Існує п'ять основних типів інформаційних систем, які необхідні для задоволення потреб різних організаційних рівнів і функціональних сфер управління, а саме: бізнес-процеси, автоматизація офісу, інформа-

ційні системи управління, системи підтримки прийняття рішень, системи підтримки прийняття рішень. Тому для комплексної оцінки управлінських рішень доцільно враховувати не лише ефективність діяльності, а й окремі види ефектів.

Ключові слова: управлінські рішення, підприємство зв'язку, управління підприємством, інформація, аналіз.

Шамілева Л. Л., Хандій О. О. *Основні тренди та наслідки поглиблення дисбалансів трудової сфери протягом першого півріччя воєнного стану в країні.* — С. 180.

Стаття присвячена систематизації основних напрямів розбалансованості трудової сфери, які виникли під час введення воєнного стану, та визначенню втрат трудового і освітнього потенціалу, людського капіталу за аналізований період. Обґрунтовані основні причини поглиблення дисбалансів в сфері зайнятості та в системі соціально-трудова відносин. Надана характеристика новим викликам, загрозам та ризикам, обумовлених падінням зайнятості, посиленням безробіття, в тому числі і прихованого. Названі причини розбіжності в оцінках чисельності біженців, внутрішніх переселенців, дана прогностична оцінка втрати робочих місць при різних сценаріях воєнних дій.

Акцентована увага на зростанні кризи системи соціального захисту населення внаслідок зростання витрат та суттєвого скорочення доходів. Визначені та кількісно оцінені обсяги незворотних втрат трудового та освітнього потенціалу за період воєнної агресії Росії та воєнних подій в Україні. Розрахунки втрат базуються на попередніх оцінках чисельності загиблих військовослужбовців та цивільного населення, біженців та примусово депортованих, їх середньої тривалості життя в працездатному віці з урахуванням рівнів економічної активності, за період воєнної агресії, експертних оцінок ймовірностей неповернення біженців та депортованих станом на травень-червень 2022 р.

Запропоновано підхід до кількісної оцінки обсягів тимчасових втрат трудового потенціалу, що базується на інформації відносно чисельності внутрішньо переміщених осіб, які втратили постійну роботу повністю чи тимчасову роботу, кількості тих, що виїхали за межі країни, з урахуванням рівня їх зайнятості, чисельності безробітних, в тому числі і представників прихованого безробіття, та кількості втрачених робочих місць за період військової агресії.

Оцінки ресурсних втрат трудової сфери дозволяють розробити необхідні програми стабілізації на ринку праці та в системі соціально-трудова відносин, визначити та впровадити компенсаторні механізми подолання розбалансованості трудової сфери та забезпечення її стійкості.

Ключові слова: дисбаланси трудової сфери, воєнний стан, освітній потенціал, трудовий потенціал, біженці, незворотні втрати, тимчасові втрати трудового потенціалу.

Шевченко Н. В., Пушак Г. І. *Проблеми розвитку вітчизняних лізингових компаній в умовах кризи.* — С. 106.

Проведено дослідження щодо значення лізингових компаній у розвитку сучасного вітчизняного кредитного ринку. Розглянуто та виділено основні чинники — негативні фактори, що впливають на розвиток лізингових компаній в Україні. Досліджено динаміку

zareєстрованих та тих лізингових компаній, що мають офіційну ліцензію на провадження діяльності, а також динаміку обсягів укладених договорів фінансового лізингу впродовж 2017-2021 років. Доведено, що значний вплив на об'єми та ефективність діяльності лізингових компаній має економічний клімат, інфляційні наслідки, війна, зatoryжна пандемія, збільшення курсу національної грошової одиниці, неефективність інформаційного розвитку лізингових компаній. Встановлено зв'язок між обсягами лізингу та окремими галузями, які є найбільшими клієнтами лізингового сектору.

Ключові слова: кредит, лізинг, фінансовий лізинг, лізингові компанії, промислові підприємства, договір лізингу.

Шелеметьєва Т. В. *Оцінювання стану конкуренції на туристичному ринку України. – С. 101.*

У статті проведено оцінювання інтенсивності конкуренції та рівня монополізації на туристичному ринку України. Зазначено, що серед показників, які найчастіше використовуються для оцінювання інтенсивності конкуренції в галузі: індекс концентрації ринку, індекс Розенблюта (Холла-Тайдмана), індекс Герфіндаля-Гіршмана та коефіцієнт відносної концентрації. Доведено, що інформаційною базою для

аналізу інтенсивності конкуренції на ринку туристичних послуг є статистична і бухгалтерська звітність підприємств різних типів, для яких туристична діяльність є основною, статистичні дані Головного управління статистики областей України, Державного агентства розвитку туризму України, Державної служби статистики України та ін. Проведено оцінювання рейтингу туроператорів України за кількістю обслуговуваних туристів. Визначено, що лідерами на туристичному ринку та найбільшу частку за кількістю обслуговуваних туристів займають туристичні оператори ТОВ «Join UP!», ТОВ Туристична компанія «Anex Tour», ТОВ «TEZ Tour», ТОВ «Coral Travel». За показниками оцінювання інтенсивності конкуренції на ринку було відзначено, що ринок немонополізований, низько концентрований (помірно концентрований) та з високою інтенсивністю конкуренції. Запропоновано результати проведеного оцінювання інтенсивності конкуренції використовувати при формуванні конкурентних стратегій туристичних операторів України, при прийнятті рішень щодо входження нових підприємств у галузь або стосовно доцільності продовження ефективного функціонування в галузі існуючих фірм.

Ключові слова: оцінювання, туристичний ринок, конкуренція, інтенсивність, монополізація, показники, індекс, коефіцієнт.

ABSTRACTS

Andrushkiv B., Kyrych N., Pogaidak O., Ratynskiy V. *Analysis of the Sociological and Informational Section of Economic and Military and Defense Problems in Ukraine at the Current Stage (Unified Journalistic Material Was Formed on the Basis of Discussion Events in United Territorial Communities).* – P. 114.

In the article, based on a sociological analysis of public opinion and the existing work experience of state management bodies, local self-government bodies and economic entities, with the participation of public formations, certain problems of a military and defense nature were identified. They were evaluated from the standpoint of an average citizen of the United Territorial Communities (UTC).

The research was carried out by surveying citizens about the causes of shortcomings and omissions of both a tactical and strategic nature. Based on existing experience, ways and means of their elimination are proposed. The prerequisites for increasing responsibility for the final results of activities in this area have been studied.

The accession of Ukraine to the European Commonwealth in the post-war period determines not only the success of the struggle and, in the end, victory, but also the development and implementation of means and mechanisms for activating the activities of united territorial communities and business entities in fundamentally new conditions.

It has been established that due to the complex use of social, political, and spiritual factors when introducing relevant changes in the legislation, it is possible to increase the effectiveness of reforms and prevent negative phenomena that developed in the post-totalitarian period and during the war.

Increasing the efficiency of the specified measures is proposed at the expense of ideological-educational and innovative-management levers. This is one of the directions of not only the development of national and regional traditions and culture, but also the strengthening of economic security in the state, and the stable functioning of the national economy of Ukraine, which can actually make it competitive in the conditions of global competition and accession to the EU and NATO.

Keywords: OTG, public opinion, war, defense, management, ideology, enterprises, stability, strategy, tactics, efficiency, economic activity, reformation-transformational society, European Union, NATO.

Antoniuk V. P. *Problems of the Formation of Human Capital of Ukraine in the Education System and its Risks in the Realities of War.* – P. 161.

The article substantiated the validity of the development and improvement of the quality of education to ensure the formation of human capital. Insufficient compliance of indicator indicators for the objective assessment of changes taking place in the field of school, vocational and higher education has been identified. At the same time, there were certain achievements and progressive shifts in the education system, which are aimed at better human development and the formation of human capital. The war unleashed by Russia brought significant destruction and losses in the education system. This hinders the implementation of sustainable development tasks to improve the quality of education and limits the possibilities of forming

the human capital of Ukraine. An in-depth analysis of the problems of education caused by the war is needed and the search for new ways to solve them, taking into account the experience of countries that have passed through such a test.

Keywords: human capital, education system, quality of education, Sustainable Development Goals, war, losses from war in the education system.

Azmuk N. *The Transformation of the Labor Market in the Conditions of War: Challenges and Strategies for Labor Force Renewal.* – P. 171.

The national economy suffers significant losses because of the Russian-Ukrainian war due to the destruction of industrial enterprises and infrastructure facilities, damage to agricultural sector, and blockade of logistics routes. Business is trying to mitigate the negative impact and adapt to new operating conditions, but it is difficult to minimize the consequences of the devastating effects of war. Destruction and losses of human capital, contractions of business activity form new and deepen the existing imbalances of the national labor market. The purpose of the article is to study the transformation of the national labor market under the influence of the war, changes in supply and demand, labor force renewal and set strategic directions for post-war labor market reconstruction.

The article identifies and characterizes transformation vectors of the national labor market, determines changes in its characteristics during war, and outlines the main imbalances. Disadvantages of the labor market in the pre-war period were labor surplus conjuncture, labor migration, learning and qualification gaps and unregistered employment. The digital segment of the labor market has an upward trend in its development characterized by active growth, while the IT services segment is characterized by lack of specialists. The destructive impact of the war has exacerbated the imbalance between supply and demand in the labor market, led to regional disparities and revealed a reduction in demand for getting assistance in setting up businesses among the unemployed, making complete labor force renewal impossible.

The analysis of labor force renewal is conducted according to the following types of movements: natural, migratory, social, economic and digital. The expediency of pointing out digital movement of labor force renewal is substantiated. Natural movement is characterized by a long-term labor force shrinking, age imbalance and aging, which is exacerbated by the loss of human capital during war. Migratory movement in the conditions of war takes place along two vectors: external and internal, the first has led to a significant labor force shrinking; the second one has resulted in distortions in regional labor markets. In social movement, the emphasis is on the negative change in the professional social and economic social status of the workforce. It is determined that the war complicates economic movement of labor force renewal. It is found out that two vectors characterize digital movement of labor force renewal: upward for employees who were forced to switch to a digital form of employment and downward for those who had already been engaged in it before war.

The strategic priorities of labor force renewal in the post-war period are set and substantiated, in particular: technological restoration of industry, strengthening of the

scientific component of the economy, reforming the educational system, revitalizing the development of small and medium-sized enterprises.

Keywords: labor market; digital segment of the labor market; russian-Ukrainian war; labor force renewal; movements of labor force renewal; strategic priorities of labor market reconstruction.

Boichenko M. V. *Supply Chain Management in the Postwar Period.* – P. 148.

The war and related domestic and foreign economic realities had a negative impact not only on logistics system in the country itself, but primarily on supply chains. For 2.5 months period 6.3 thousand km of main tracks were lost, 23573 km of roads and 289 road and 41 railway bridges were damaged. The country is forced to restructure its logistics system quickly.

In terms of economic recovery of Ukraine, one of the main tasks is to establish logistics in the western direction. And the EU's post-war reconstruction plan concerning Ukraine envisages the reconstruction of all infrastructure, including logistics, according to the latest standards and European policy.

To determine the optimal strategy for supply chain management in the conditions of martial law and post-war reconstruction, we analyzed the best strategies of 2021 - the second year of pandemic restrictions. It is substantiated that the most optimal strategy of supply chain management in the conditions of martial law and post-war reconstruction will be the strategy of digitalization. The process of supply chain management is considered in detail and the directions of implementation of the supply chain management system are offered.

It is proved that the introduction of the latest principles of supply chain management in accordance with the analyzed current trends of its development will allow to rebuild the logistics infrastructure at such a level that it will not only optimally transform the country's logistics system, but also become one of the components of Ukraine's integration.

Keywords: supply chains, post-war period, logistics system, management strategy, development trends.

Borodina O. A., Liashenko V. I. *Post-War Economic Recovery: World Experience and Attempt to Adapt it for Ukraine.* – P. 121.

The following article is devoted to the theoretical analysis of the knowledge of the country's world in the implementation of the program of the new war economy. The historical component can be seen in two directions – like a development of the war Europe, and the programs of international assistance to the Asian countries – Japan, Korea, Singapore.

The current state of the economy of Ukraine was updated, internal and external remarks were seen, and the stages of the process of re-establishing the national economy were systematized.

Potentially possible financial and institutional supply of resources and coordinating structures for the renewal of the economy of Ukraine was seen. Looking at the unique minds of geopolitical and socio-economic nature, in which our country was accused of the beginning of a military conflict, it was stated that the need for insane and uninterrupted participation of Ukraine in the preparation and promotion of international economic development.

A wide retrospective analysis of the past analysis of international assistance programs for the countries of Europe (Marshall Plan), France and Great Britain, Ireland, as well as Japan (Dodge Plan), military renewal programs for Korea, Singapore, Hong Kong was carried out.

The key factors for the success of the analysis of the countries in the reach of turbulent economic success are christened, their particular sectoral identity is stated by the obvious minds in Ukraine.

It has been shown that the stencil for the creation of a new national model of economic innovation can be complex and revenge for the adaptation of foreign applications. It is recommended the author's systematization of the principles of the implementation of international assistance programs that will be effective for the war economy of Ukraine. On the basis of them, it was formulated and in detail the transfer of direct reform of the economy of Ukraine with the improvement of stages and international access.

Keywords: post-war development, experience of international aid, Marshall Plan, Dodge Plan, "Asian economic tigers", directions of economic recovery.

Hreshchuk H. *Normative and Legal Regulation of Sustainable Use of Agricultural Lands.* – P. 26.

Reforming land relations in agricultural production is recognized as a key task of agrarian reform. In this regard, the transformation of land relations is one of the most important directions of the implementation of the state agrarian policy. This concerns the improvement of legislation that regulates the issue of sustainable use of agricultural land.

The article provides proposals, the implementation of which will contribute to the improvement of the legal regulation of the sustainable use of agricultural land in Ukraine.

Keywords: national economy, agro-industrial complex, land reforms, land relations, agricultural land, sustainable use, legal regulation, regulatory and legal support, legal regime, sustainable development.

Hryhorak M., Volovyk O., Tsapenko O. *Transformation of Logisticians Professional Competences under the Influence of Pandemic and Military Restrictions and their Development in the Conditions of a Recovery Economy.* – P. 153.

Global and national trends in the development of the logistics services market, as well as the impact of pandemic and military operations on the stability of supply chains and the nature of the work of logistics personnel were analyzed. A conclusion was made about the emergence of new regularities, which, on the one hand, are associated with the complication of logistics tasks in conditions of uncertainty and increased risks of goods movement, and on the other hand, with the active use of digital and informational technologies that ensure visibility, transparency, security of global and regional supply chains. It has been proven that the biggest changes have taken place in the organization of the work of logistics personnel, providing for a combination of office and remote working formats. As a result, the organizational structures of logistics companies are changing by shifting the emphasis from the performance of a certain function (role) in the management hierarchy to a set of specialized critical skills that satisfy specific business needs and allow rapid adaptation to

changes in supply chains. The set of competencies of logistics professionals has been determined and hypotheses about their significance in the conditions of pandemic and military restrictions have been formulated. The hypotheses testing proved that at all three levels of significance (1%, 5%, 10%) there is an increase in the proportion of the frequency distribution of the characteristic on the requirements provided by employers, in particular for work experience, foreign language skills and a range of extra-professional skills. At the same time, the role of higher education is decreasing, which is explained by the wide range of non-formal education programs.

In general, the discovered latest trends in the development of logistics and supply chain management, regarding changes in logistics processes and the nature of the work of logistics personnel, a set of critical competencies of specialists capable of solving complex logistics tasks in conditions of uncertainty and increased risk, will be of great importance for the logistics support of modernization processes and restoration of the national economy after the end of the war. New digital technologies actively used by domestic logistics companies to automate warehouse and transport processes, their monitoring and tracking in real time, will be actively in demand in the development of logistics infrastructure, the formation of logistics clusters and logistics parks.

Keywords: pandemic restrictions, military actions, economic recovery, labor market, logistics clusters, logistics parks. information and communication technologies, hypothesis.

Ivanov S., Osadcha N., Zatyshniak V. *The Strategic Directions of Labor Potential Development in Accordance with the Employers' Requirements in the Conditions of Dnipropetrovsk Region Economic Recovery.* – P. 135.

The article analyzes the state of labor potential and offers recommendations for changing the strategic directions of its development in accordance with the employers' needs. The paper also investigated the needs of Dnipropetrovsk region employers in the workforce and the possibility of training them by VET institutions. The study identifies the main issues of the region labor market development. To ensure the evolution of labor potential, it is necessary to make changes in the strategy of territories growth, which would help key stakeholders to clearly formulate tools and directions of capacity development and guarantee the support of effective dialogue.

Keywords: labor potential, development of the region's economy, effective dialogue, investment attractiveness, strategies of development.

Leshchenko H., Bondar Iu., Kyrstia A. *Socio-Economic Development of Research Activities of Institutions of Higher Education.* – P. 87.

The article examines socio-economic transformations that had an ambiguous impact on the formation and development of the system of higher education institutions in Ukraine. It has been confirmed that there are positive trends in the development of higher educational institutions and the expansion of their academic freedom, the reform of state administration, the introduction of new forms of education, the modernization of specialties and the increase in the number of persons with higher education.

It was determined that in accordance with the needs of the development of the economy and society, higher

education, as well as research activities, should ensure the training of a specialist for the relevant field of the national economy, capable of adaptation, creative and critical thinking, generating new ideas and actions in a new situation. That is, higher education is assigned the role of a key factor in creating prerequisites for ensuring the competitiveness of the national economy. For this, higher education itself must become attractive and competitive not only on the national, but also on the world market of educational services.

The issue of the organization of research work of students of higher education as the main component of the professional characteristics of a future specialist has been studied, the essence and meaning of the concept "research work of students of higher education" has been revealed. The level of organization of scientific and research work of higher education applicants in the country is analyzed. It should be noted that the main thing in the organization of scientific research work is arming students of higher education with scientific research methods. The most common methods are theoretical analysis of methodical and special literature, observation, experiment.

It has been proven that scientific research is of exceptional importance for the development of all strategic areas of higher education institutions: ensuring quality training of specialists, deepening international educational and scientific activities, improving the system of training and certification of scientific and scientific-pedagogical personnel, development of innovative activities. Thus, the clear organization of research work of students of higher education in the educational process of institutions of higher education contributes to the deepening of assimilation of professional educational disciplines by students of higher education, allows to fully express their individuality, to form their own opinion about the problems of today.

Keywords: higher education, management of scientific and research work, students of higher education, development strategy, scientific activity, economic development.

Novak I. *Protection of Employment under Martial Law.* – P. 205.

The purpose of the article is to analyze the tools of state business support policy and develop proposals for improving labor legislation to protect employment under martial law. Research methods: dialectical, abstract-logical, induction and deduction, analysis and synthesis, analogy and comparisons, system, complex and content analysis. The instruments of the state policy of supporting enterprises in the conditions of martial law are analyzed, in particular regarding the simplification of the regulation of labor relations by suspending the validity of the employment contract. It has been proven that this creates conditions for the legalization of hidden unemployment and limits workers' access to assistance in the mandatory state social insurance system. The similarity of the impact of the factors of the COVID-19 pandemic and martial law on the labor market is shown. Based on the analysis of the international experience of saving jobs during the COVID-19 pandemic, ways of improving the labor legislation are proposed to compensate for the consequences of the suspension of the employment contract in the conditions of martial law.

Keywords: employment protection, martial law, suspension the validity of the employment contract, labor law, labor relations, hidden unemployment, COVID-19 pandemic.

Ostrovetsky V. *Groundwater Management in Ukraine: Trends, Directions of Development and Improvements.* — P. 15.

The article discusses certain aspects of groundwater management, in Ukraine, including. In particular, the theoretical foundations and applied aspects of groundwater management, as well as the main factors affecting the state of groundwater, are analyzed. The world experience of solving these problems is analyzed. Irrational and uncontrolled exploitation of groundwater determines many problems, including water scarcity and depletion of groundwater reserves due to their intensive extraction, environmental pollution, including solid waste (plastic, polyethylene, etc.) and toxic substances and pathogenic organisms. According to the results of the study, it is proposed to reduce the standard for mandatory reporting of water users, as well as to expand the coverage of the main water supply and drainage system to the maximum number of settlements in the shortest possible time, which will improve groundwater management in Ukraine.

Keywords: groundwater, aquifer, drainage and water supply, well, well, pump, sanitary standards, rent for water.

Paderin I., Horiashchenko Y. *Conceptual and Methodological Foundations for Assessing the Innovative Development of Socio-Economic Systems.* — P. 78.

The **purpose** of this study is to develop a method for calculating an integrated indicator of the level of innovation development at the stage of exogenous innovation management system in order to identify the state and trends of innovation development in Ukraine. **Methodology.** The main research methods were analysis and synthesis, methods of statistical observation and generalization in the collection, grouping and analysis of statistics for 10 years. Another method was a comparative analysis in assessing the level of innovative development of Ukraine, in particular, all its components. The method was also used concrete and abstract comparative characteristics — in presenting the results, providing conclusions and research proposals. **Results.** The factor analysis of the indicators characterizing innovative development of the state for the period of 2010-2019 is carried out, by means of a method of the modified main component the generalizing indicator is constructed. The calculation of the generalized indicators of level of innovative development (LID) in 2010-2019 was carried out using the software SPSS 21. **Practical implications.** These practical recommendations can be applied not only in the Ukrainian business space, but also in the business of countries that have chosen innovative development. **Value / originality.** For the first time, an integrated indicator was proposed — the level of innovative development of socio-economic systems (states, regions). **Conclusions.** A method for calculating an integrated indicator of the level of innovative development of Ukraine, which includes institutional, social, economic, scientific, informational, educational and financial components of innovative development, has been developed.

Keywords: innovative development, factor analysis, level of innovative development, enterprises, assessment, methodology, unified indicator, potential.

Piletska S. T., Korytko T. Yu., Kravchuk N. M. *Mechanism to Ensure Economic Security of the Enterprise.* — P. 64.

The article is devoted to the development of the latest research on the mechanism of economic security of the

enterprise. The purpose of the article is a theoretical justification of the components of the mechanism of economic security of the enterprise. In the study of theoretical aspects of the mechanism of economic security of the enterprise, the following methods were used: generalization, systematization, dialectical and abstract-logical; when conducting an analytical study on the classification of threats to the economic security of the enterprise, the method of grouping, analysis and synthesis, graphic and economic-statistical were used. An abstract-logical method was used to substantiate the components of the mechanism for ensuring the economic security of the enterprise. A systematic approach was used to determine the process of ensuring the appropriate level of economic security of the enterprise. The history of formation and development of the concept is analyzed, the approaches of different authors to the definition of economic security of the enterprise are generalized, the author's interpretation of economic security of the enterprise is presented. It is substantiated that the key methodological tool in the implementation of the process of ensuring the appropriate level of economic security of the enterprise is a systematic approach, which is dominant in the formation of the mechanism for ensuring the economic security of the enterprise. The authors' approaches to the essence of the mechanism of economic security are considered and the author's interpretation of this concept is determined. It is noted that the mechanism of economic security of the enterprise is a structurally interconnected set of measures and methods that enhance the impact on the factors on which the effectiveness of economic security depends. The elements of the mechanism of ensuring the economic security of the enterprise are determined. It is substantiated that the presentation of the mechanism of economic security of the enterprise is formed on the basis of scientific approaches and principles with the use of fundamental and applied theories, states the plurality of its elements and proves the complexity of the security process. This allowed to determine the direction of further research, which is proposed to focus on the choice of specific tools to assess the effectiveness of the mechanism depending on the conditions of the enterprise, the stage of the crisis process and the resource potential of the enterprise.

Keywords: risk, enterprise, mechanism, security, economic security, provision.

Prokopyshyn O., Trushkina N., Serbina T. *Regarding the Organization of Foreign Economic Logistics Activities of Agrarian Enterprises in the Conditions of War.* — P. 209.

The agricultural sector is the driver and “point of growth” of the national economy of Ukraine. Agriculture accounts for an average of 16% of gross value added in some regions and plays a key role in ensuring food security. However, the current conditions of martial law in Ukraine have led to problems in the organization of logistics activities of enterprises of the agro-industrial complex as a result of non-fulfillment of the terms of contracts; the emergence of risks of disruption of the sowing campaign; decrease in final harvest indicators and the level of food security; decrease in the volume of export deliveries of agricultural products; disruption of food supply chains; lack of adequate financing and logistics infrastructure facilities; insufficient effective use of marketing management tools and a network approach in the process of distributing agricultural products to the final consumer; increase in transaction costs, etc.

Therefore, the purpose of this article is to study modern challenges, threats, trends and barriers in the organization of international logistics activities of agrarian enterprises in the conditions of war.

The article theoretically summarizes and systematizes conceptual approaches to determining the economic essence of the concepts of “foreign economic activity” and “international logistics”.

A statistical analysis of the main indicators of the development of foreign economic activity of enterprises of the agro-industrial complex of Ukraine in the pre-war period was performed. Barriers that inhibit the effective organization of international logistics activities of agrarian enterprises in wartime have been identified.

Priority directions for eliminating existing barriers that prevent the organization of foreign economic logistics activities are proposed, the essence of which is to activate network interaction and partnership relations based on the creation of agrocluster structures; unification of small farms for the proper execution of contracts, as well as joint activity in the agrarian sphere of two or more companies and different groups of stakeholders to achieve a common goal and a synergistic effect.

Keywords: national economy, agro-industrial complex, agricultural enterprises, logistics activity, foreign economic activity, the structure of foreign trade, international logistics, export-import operations, investments of foreign economic activity, threats, challenges, barriers, logistical problems, management of relations with consumers, marketing management, logistics management.

Rohoza M. Ye., Petrova I. P. *Sustainable Development at the Level of Industrial Areas: a Project Strategy Approach.* – P. 49.

The article deals with the study of methodological approaches to project management in solving problems of developing scientific and theoretical approaches to justify the use of project approach as a necessary and effective tool to strengthen the implementation of strategic scenarios for sustainable development of industrial regions in Ukraine.

Research methodology. The research uses the approaches of general scientific methods for research, analysis, forecasting and project management, methods of determining criteria and quantifying the processes and stages of industrial, post-industrial and neo-industrial modernization.

Findings. There was researched the development of scientific and theoretical approaches to the formation and justification of the project approach as a necessary and effective tool for strengthening the implementation of strategic scenarios for sustainable development of industrial regions in Ukraine. The application of the project approach as a methodological tool for implementing the processes of strategic scenarios formation for entering the trajectory of sustainable development of industrial regions in Ukraine is conceptually justified. It is determined that project and program management can be used in project management related to sustainable development of industrial areas.

Practical significance of the findings. The developed conceptual approaches to using the project approach in the formation of strategic scenarios for sustainable development of industrial regions based on organizational, scientific and applied aspects of project management can be used for projects (project programs) transition to sustainable development of regions focused on providing conditions that will allow the region have the necessary resources

to ensure decent living conditions and increase the competitiveness of the economy.

Keywords: project, project approach, management, sustainable development of industrial regions, strategizing, sustainable development strategies, strategic goals.

Shamileva L., Khandii O. *The Main Trends and Consequences of Deepening Imbalances in the Labor Sphere During the First Six Months of Martial Law in the Country.* – P. 180.

The article is devoted to the systematization of the main directions of imbalance in the labor sphere, which arose during the introduction of martial law, and to the determination of the loss of labor and educational potential, human capital during the analyzed period. The main reasons for deepening imbalances in the employment sphere and in the system of social and labor relations are substantiated. The description of new challenges, threats and risks caused by the drop in employment and the increase in unemployment, including hidden unemployment, is given. The reasons for the discrepancy in estimates of the number of refugees and internally displaced persons are named, and a forecast estimate of the loss of jobs in various scenarios of military actions is given.

Attention is focused on the growing crisis of the social protection system of the population as a result of rising costs and a significant reduction in income. The volumes of irreversible losses of labor and educational potential during the period of military aggression of Russia and military events in Ukraine were determined and quantified. Loss calculations are based on preliminary estimates of the number of dead servicemen and civilians, refugees and forced deportees, their average life expectancy at working age taking into account levels of economic activity, during the period of military aggression, expert assessments of the probability of non-return of refugees and deportees as of May-June 2022 .

An approach to quantifying the volume of temporary losses of labor potential is proposed, which is based on information regarding the number of internally displaced persons who have lost their full-time or temporary work, the number of those who have left the country, taking into account their employment level, the number of unemployed, including the number of representatives of hidden unemployment, and the number of lost jobs during the period of military aggression.

Estimates of resource losses in the labor sphere make it possible to develop the necessary stabilization programs in the labor market and in the system of social and labor relations, to determine and implement compensatory mechanisms for overcoming the imbalance of the labor sphere and ensuring its stability.

Keywords: imbalances in the labor sphere, martial law, educational potential, labor potential, refugees, irreversible losses, temporary losses of labor potential.

Shelemetieva T. V. *Assessment of the State of Competition in the Tourist Market of Ukraine.* – P. 101.

The article evaluates the intensity of competition and the level of monopolization in the tourism market of Ukraine. It is noted that the most important feature of the tourist market of Ukraine is the intensity of competition – the struggle between tourist organizations for the most favorable conditions of production and sale in order to achieve better business results and business development.

In such conditions, the assessment of the intensity of competition and the level of monopolization of the tourism market will allow companies to develop their pricing, product, sales and communication policies, to shape their strategy and tactics of behavior in the market.

It is noted that among the indicators most often used to assess the intensity of competition in the industry: market concentration index, Rosenbluth index (Hall-Tydmán), Herfindahl-Hirschman index and the relative concentration ratio. It is possible to assess the efficiency of a tourist enterprise, as well as to predict the prospects of its development with the help of a traditional tool – market share. It demonstrates the place of a travel company in the relevant market segment among competitors.

It is proved that the information base for the analysis of competition in the market of tourist services of Ukraine is statistical and accounting of enterprises of various types for which tourism is the main, statistics of the Main Department of Statistics of Ukraine, State Agency for Tourism Development of Ukraine, State Statistics Service of Ukraine.

The rating of tour operators of Ukraine by the number of served tourists was assessed. It is determined that the leaders in the tourist market and the largest share in the number of tourists served are tour operators "Join UP!", Travel Company "Anex Tour", "TEZ Tour", "Coral Travel".

Indicators of intensity of competition in the tourist market of Ukraine for 2018-2019 are calculated. According to the indicators for assessing the intensity of competition in the market, it was noted that the market is non-monopolized, low-concentrated (moderately concentrated) and high-intensity competition.

The results of the assessment of the intensity of competition can be used in the formation of competitive strategies of tour operators in Ukraine, in deciding on the entry of new enterprises in the industry or on the feasibility of continuing to operate effectively in existing firms.

Keywords: estimation, tourist market, competition, intensity, monopolization, indicators, index, coefficient.

Shevchenko N., Pushak H. *Problems of the Development of Domestic Leasing Companies in Crisis Conditions.* – P. 106.

A study was conducted on the importance of leasing companies in the development of the modern domestic credit market. It was determined that the main objects of the leasing loan in Ukraine are: industrial machinery, construction machinery, cars and various equipment, and the subjects are both economic entities and natural persons. The main negative factors affecting the development of leasing companies in Ukraine are considered and highlighted. It was determined that Ukraine ranks only 41st in terms of the volume of leasing agreements, although the volume of industrial enterprises in Ukraine. It has been proven that the economic climate, inflationary consequences, war, protracted pandemic, increase in the exchange rate of the national currency, inefficiency of information development of leasing companies, inconsistency of the legislative framework, low level of support from the state have a significant impact on the volumes and efficiency of the activity of leasing companies.

The relationship between leasing volumes and individual industries, which are the largest clients of the leasing sector, has been established. It was determined that from the middle of 2020, the National Bank of Ukraine will be the regulator of the activities of domestic credit unions,

which separates leasing companies from financial intermediation. It has been proven that there are internal factors restraining the development of leasing services: lack of clear and timely submission of financial statements of leasing companies in accordance with international standards; reluctance to conduct an internal audit of activities (at least once every three years to find directions for own financial optimization); lack of calculation of indicators of financial status and potential; lack of a developed risk management program; lack of a marketing strategy (developed modern sites, holding conferences and webinars) information development; low level of trust in credit service market regulators.

Keywords: credit, leasing, financial leasing, leasing companies, industrial enterprises, leasing agreement.

Stolyarov V. *Compositional Planning of Restarting the Socio-Economic Development at Different Levels of State Building.* – P. 193.

The article presents the results of summarizing the author's experience in using processes and procedures, methodological provisions and methods of compositional planning in the administrative-command system of management and the development of methodological provisions for compositional monitoring of indicators of regional human development in a market economy.

The problematic issues of the formation of the Strategic Plans of the Ministry of Economy of Ukraine for 2020-2024 have been identified. and for 2022-2024. and managerial failures to cancel the information and methodological support for the coordinated interaction of central, regional and local authorities, as well as the national ranking of regional human development.

The practice of using the methods of composition and decomposition in the organizational and economic formulation of planning problems in the conditions of creating automated control systems for different levels of the coal industry in Ukraine is considered.

The essence of a fundamentally new post-war state building in the system of relevant principles and features is revealed. The procedure for introducing the principles and features of the system of compositional monitoring of regional human development has been designed. Examples of the use of the structural-reproductive approach of compositional planning for the preparation and expert evaluation of projects of national decisions on the coal industry of Ukraine are given.

Substantiated proposals for the definition in the public sector as the basis of the national economy of business entities of various forms of ownership and for the resumption of the publication of statistical bulletins "Regional human development" for 2018-2022, which are formed on the basis of the Methodology for measuring human development in the regions of Ukraine in 2012.

Keywords: socio-economic development, compositional planning, compositional monitoring, structural-reproductive approach, statehood, principles and signs of new state building, ACS of the coal industry.

Stoliarova V. *Systemic Strategic Planning and Budgeting of People-Centered Socio-Economic Development of the State and Regions (Institutionalization of Budgetary Federalism of the Unitary State).* – P. 32.

In the article, in the order of formulation and discussion, a methodological approach to the strategic planned budgetary support of the tasks and measures of the human-

centric, human-oriented, socio-economic development of the state and regions is substantiated.

Using the harmonic proportions of the "Golden Section" (as standard ones), the boundaries of budgetary centralism with budgetary federalism and the scale of the zone of social dialogue between central and regional authorities in budget planning of financial support for the tasks and measures of strategic socio-economic development of the state and regions are determined.

Definitions of the essence and content of human-centric socio-economic development and planned budgeting of strategic tasks and tactical measures of state management of the national economy in the conditions of externally imposed free liberalism are given.

Keywords: systemic strategic planning and budgeting, budgetary powers, financial support, human-centered socio-economic development, institutionalization of a unitary state, budgetary centralism and budgetary federalism, harmonic proportions of the "Golden Section".

Sukhachova O. *Sectoral Features of Development and Management Decision-Making at Enterprises in the Communications Sector of Ukraine.* – P. 70.

The theoretical foundations of the development and adoption of managerial decisions by enterprises in the field of communication are summarized. The scientific work on the content of the conceptual apparatus "management decision" was considered. The practical achievements of the process of developing and making managerial decisions are systematized, taking into account the peculiarities of the activities of enterprises in this field. From these positions, it is proposed to interpret the essence and result of the management decision of enterprises, which is based on the choice of an alternative option and is aimed at overcoming the problematic situation on the basis of complex management, taking into account the peculiarities of the functioning of the enterprise, communication companies. This approach will help to effectively manage and expand the capabilities of communication companies.

The principles of activity of communication enterprises were considered, and directions and ways of further development of communication enterprises were determined, taking into account the peculiarities of their activity. The expediency of the process of development and management decisions of telecommunications companies has been proven.

It was determined that for a comprehensive assessment of management decisions, it is advisable to take into account certain types of effects. Technical, resource, economic and socio-ecological effects are the most significant for communication enterprises.

The peculiarities of the development and management decisions of telecommunication companies are substantiated, one of which is the adoption of high-tech decisions aimed at the constant improvement of telecommunication companies, which determines their strategic activity in order to achieve the maximum level of their development. It was determined that their information provision is very important for making effective decisions. The process of development and decision-making is, in fact, an information process based on the processing of formalized and informal information, various data and knowledge. There are five main types of information systems that are necessary to meet the needs of different organizational levels and functional areas of management, namely: business pro-

cesses, office automation, management information systems, decision support systems, decision support systems. Therefore, for a comprehensive assessment of management decisions, it is advisable to take into account not only the effectiveness of activities, but also individual types of effects.

Keywords: management decisions, communication enterprise, enterprise management, information, analysis.

Vasiurenko O., Diachenko V., Diachenko N., Zadoynyi A., Slobodian V. *Mediation as an Alternative Way of Resolving Disputes of the Sphere of the Intellectual Property.* – P. 9.

The article is devoted to the study of the basic provisions of the introduction of mediation as an alternative mechanism for resolving disputes over intellectual property rights in Ukraine. A review of scientific approaches to defining the concept of mediation" and the effectiveness of its application in modern conditions was carried out. Categories of mediation and types of dispute resolution with the help of mediators in the field of intellectual property in Ukraine have been identified. The current state of legal support of mediation in the national legislation are studied. It was emphasized that in order to intensify the processes of implementation of mediation mechanisms in the field of intellectual property in Ukraine, it is necessary to provide training for relevant specialists who have professional knowledge in the field of intellectual property. It is emphasized that conducting trainings and short-term seminars will help increase legal education and professionalism of mediators.

Keywords: mediation, mediator, sphere of the intellectual power.

Vyshnevskiy O. *Smart Specializations from the Standpoint of Leading Schools of Economic Theory.* – P. 3.

Focus on smart specialization is a key element of regional development strategizing in Ukraine, which, for example, is reflected in the State Regional Development Strategy for 2021-2027. But a comparative analysis of individual indicators of the economic development of the EU, the USA and China shows that smart specialization itself is not a competitive advantage on a global scale. At the same time, the researchers note that there is a gap between the theory and the practice of strategizing on the basis of smart specialization. Although theoretical issues related to smart specialization are not overlooked by researchers, the direct understanding of smart specialization processes from the standpoint of specific schools of economic theory is extremely limited. Therefore, the goal of the study is to reduce the essence of the concept of *smart specialization* from the standpoint of leading schools of economic theory.

For the analysis, a classification was chosen, according to which 9 schools of economic theory are distinguished: (1) Classical, (2) Neoclassical, (3) Marxist, (4) Developmentalist, (5) Austrian, (6) Schumpeterian, (7) Keynesian, (8) Institutional, (9) Behaviouralist.

Of the nine considered leading schools of economic theory, almost half of the schools (Classical, Developmentalist, Schumpeterian, and Institutional) significantly influenced the formation of the essence of smart specialization. Smart specialization has been moderately influenced by Neoclassical, Marxist and Keynesian schools. Austrian and Behaviouralist schools are characterized by a slight influence on smart specialization.

Thus, smart specialization to a significant or moderate degree corresponds to individual provisions of 7 out of the 9 leading schools of economic theory considered in this study. Smart specialization synthesizes the positions of different schools of economic theory.

Two alternatives follow from this: either the concept of smart specialization is a "constructive" tool for combining the "best" practices of various schools of economic theory, or it is an eclectic combination of ideas that are fundamentally incompatible. An unambiguous solution to this dilemma is possible on a practical level in the long term.

Keywords: smart specialization, schools of economic theory, definition, reduction.

Zakharchenko V., Oneshko S. *Clarification of the Formalization Process for Models of Economic Dynamics in the Study of the Development of Organizational and Technological Systems.* – P. 57.

The article substantiates the creation and practical development of organizational and technological systems in high-tech production on the basis of the main theory and solution of linear programming problems. The main problem when using models of economic dynamics in creating this type of system is the large dimension of the emerging optimization problems, which prevents the direct use of known computational procedures for solving linear programming problems. To do this, we consider an extreme problem for direct dynamic analysis of the Leontief model using the standard linear programming problem. At the same time, we should not forget about the problem of determining the target functional, the choice of which prevents the choice of the optimal trajectory of development of the simulated system. Due to these difficulties, the need for quality research methods of optimal trajectories to obtain theoretical conclusions for making scientifically sound planning decisions is determined. Theorems on highways describe the qualities of invariance of optimal trajectories of extreme dynamic problems in relation to the purpose of the target functional and to the choice of the optimal trajectory. The theoretical generalizations of Samuelson's main theory were used in a consulting project on planned studies of the introduction of organizational and technological system for the production of high-tech products at a machine-building enterprise.

Keywords: system, technology, technology, highway, model, trajectory, programming, functional, vector, function, matrix.

Zaverbnyi A., Pushak Ya. *Problems and Potential Opportunities for the Development of the IT Sphere in Ukraine under the Condition of Activating the Processes of Integration to the International Market: Administrative Aspect.* – P. 110.

The article is devoted to the problems, potential opportunities for the development of the IT sphere in Ukraine under the conditions of the activation of the processes of integration into the international market. The trends in the number of business entities in the IT sphere in recent years have been analyzed. The article contains a description of development trends and institutional subjects of regulation of the global IT market by management levels. The strategic directions of the development of the national IT market, which should be logically consistent with the main areas of the economy, have been analyzed. Potential scenarios of the development of events on the domestic IT market are highlighted.

Modern information technologies make it possible to find effective solutions that improve business operations and are manifested quantitatively and qualitatively: the number of services, the cost of IT services and the level of reliability, the speed of bringing new services to the market or creating new conditions for existing ones. This happened thanks to the expansion of the domestic market, the need to export IT services, the improvement of the level of effectiveness of legal regulation of this area, which is taking place, in particular, with the wide involvement of business associations, public associations, etc.

One of the most promising and realistic scenarios is the consolidation and integration of the Ukrainian IT market with the EU market. It will contribute to the active development of the domestic IT market in Ukraine through the creation and implementation of new projects.

Cooperation of the IT industry with the state, promotion and stimulation of the development of this sphere by the state is necessary. For further growth and development of the domestic IT industry, the following measures are necessary: formation of a stable fiscal policy for the industry, elimination of regulatory barriers, promoting the activation of the development of IT education, raising the level of qualification of IT personnel, etc.

Keywords: information, IT market, digitalization, information technologies, integration, international market, management.

Zadorozhny G. *Unom Humanity as the Boundless Mysterious Potential of the Managing Personality and the Ontological Basis of Victory in the War of Aggression.* – P. 188.

Four reasons for actualizing the question of the essence of the individual are revealed. They clearly testify to a perverted view of the essence of the whole world, to the fact that man has not yet recognized his true, single, trihypostatic – spiritual-bio-social nature and has not unraveled the meaning of his main archetype – freedom-responsibility. Superficial-scientific, dialectically-invented anti-human postulates contributed to the mortification of living processes, when they were subjected to semi-conscious scientific castration, which changed consciousness and world perception in an anti-essential way, prevented the ascending understanding that it is the integral personality that is the basic free-responsible creative subject of all integral economic transformations in the life-affirming format of love and humanity. The war takes place and marks the fact that a person does not know and does not adhere to his spiritual hypostasis. Ideology as a tool for the formation of the corresponding superficial consciousness is always a social form of violence-denial of the true spiritual world, true spiritual values and motives of integral life. The formation of a scientific, unspiritual secular worldview – humanism inevitably gave rise to anti-humanity, and was became a life-killing outcome of worldview anti-human cataclysms that kept accumulating. The clouding of human consciousness, when the idea of God turned into a discourse of inhumanity, and man began to glorify himself as an arbitrary creator and to feel almost omnipotent, to see himself as an absolute power-lover. When secular power began to blind everything divine and human, a devastating anti-human war was unleashed. It was the culmination of godless depopulation, a situation of realization of the extreme form of domination of racist society over the individual.

Keywords: spiritual-bio-social nature of man; freedom-responsibility; personality, unom of humanity; spiritless humanism; war; depopulation.

Zadorozhny G., Zadorozhna O. *Trialectical Principles of the New Paradigm of Economic Vision: Unomics, Transpersonal Psychology and Spiritual and Moral Globalism.* – P. 218.

New methodological developments in the field of economic vision in the last decade are based on understanding and deploying the basic principles of post-classical science, which seeks knowledge of whole people and the economy, reality in general, where the mechanical-materialist approach with its basic method of materialist dialectics proved impossible. Therefore, the study of the spiritual world of man, his spirit and consciousness is extremely relevant today.

The format of human dimension, integrity and universality takes the researcher beyond a purely economic approach and introduces him to the economic coordinate system of thinking, where the economy is understood as the whole holistic sphere of human life. The economy in this area is only a service subsystem associated with commodity-money, sales relations. Economics has emerged as a new integrated science of humanity and its deployment in the economy. Recognition of the hypothesis of a single three-dimensional - spiritual, bio-social nature of man as an axiom of the new social science opens the possibility of understanding that the hypothesis of humanity, which was substantiated by Ukrainian economists, will soon become an axiom of the new postclassical human science. This will help to understand the essence of anti-crisis transformations, will be able to set the main vector of soteriological necessary practical socio-economic, economic reforms for the benefit of man.

Keywords: trialectics, new paradigm of economic vision, spiritual-bio-social nature of man, human dimension, uni, humanity, unomics,

Zhmai O., Mozghalova M. *Differentiation of Personnel Motivation in the Context of Generational Theory.* – P. 94.

Since each generation has a value to offer organizations, the emergence of new ones is thoroughly scrutinized in order to have better understanding who to be dealing with as younger employees, representatives of new generation, exit university and enter the workforce. Building a

team from different generations can be a distinctive valuable human resource and benefit from over six decades of perspectives, experience and insights.

However, in order to use this potential in a proper manner managers need to know some features that distinguish members of different generations. Members of each generation possess a particular set of values, attitudes and behaviors to the workplace. It is worth noting that the multigenerational workforce requires flexible leadership, policies and approaches of motivation.

The main task in our days is the selection and motivation of personnel, determining the main directions of its improvement, which allows managers to attract, manage personnel, as well as achieve the goals of the organization and a positive economic result. Meanwhile, generational gap often causes conflicts between employees. Managers should be aware of and take into account the differences between generations when performing their functions. Hence, recommendations for the transformation of HR processes need to be systematized, taking into account the values, interests and needs of three generations that currently prevail in the Ukrainian labor market and a completely new generation of Alpha, which is just beginning to form. Motivated employees whose personal goals coincide with the goals of the enterprise supposed to work more effectively, which will lead to increasing of the profitability of the enterprise.

As a result of the analysis of the main values and characteristics of four generations, recommendations for improving the socio-economic efficiency of personnel activities were formulated with the allocation of groups of employees according to the criterion of belonging to a certain generation, their features and main approaches to personnel management and motivation were highlighted. The theory of generations allows us to form an effective strategy for managing the human capital of an organization, which will take into account the mindset and behavior of representatives of different age groups. The high demand for talent forces modern companies to actively fight for human capital. To win it, it is necessary to offer the best conditions for representatives of each generation. Effective use of the aspects of generational theory allows managers to ensure a high level of communication between employees and more effectively predict their behavior.

Keywords: theory of generations; HR; Generation X; generation Y; generation Z; Alpha generation; values; motivation; management methods; management.